

W

Дошкільне виховання

червень

6

1964

З М І С Т

А. Бондар — Розвитку дошкільного виховання — повсякденну увагу	Стор.
І. Сочивець — Хай вічно сяють усмішки дитячі!	1 6

З досвіду

Використати природу для всебічного розвитку дітей	9
Г. Круковська — Щоб діти не були байдужими до природи	11
О. Нагога — Наше рідне колгоспне поле	13
З. Шитікова — Прогулянка з метою естетичного виховання	15
З. Мілейковська — Наші концерти	17
Н. Парамонова — Театр п'яти пальців	20

Сторінка для дітей

Сонечко (сл. Л. Рєви, муз. Ю. Рожавської)	24
Вінок (сл. Н. Грановської, рос. текст Т. Волгіної, муз. І. Кишка)	25
Г. Орлова — День народження Матрьошки	26
П. Голубничий — Лічилка. Ой люблю я сонце	27

Для батьків

О. Попков — Учть дітей любити природу	28
М. Масенко — Мої гості (Гумореска)	29

На допомогу колгоспним дошкільним закладам

Н. Махова — Про організацію життя і виховання дітей в дошкільному закладі колгоспу	31
Рухливі ігри	34

Бесіди та консультації

Р. Поляновська-Ходес — Естетика дитячого одягу	36
М. Вишневська — Одяг для малят	40

Критика і бібліографія

Л. Г. — Організація фізичного виховання дошкільників улітку	42
М. Передер — Методична література для дошкільних працівників	43

Відповіді читачам

Відповіді читачам	45
-------------------	----

Педагогічне життя

І. Рудченко — Незабутні зустрічі	47
----------------------------------	----

В цьому номері вміщено безплатний додаток «Викройки літнього дитячого одягу».

Редакційна колегія:

Д. О. Дорохова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева, Є. К. Сухенко, Г. І. Сушан (головний редактор), П. С. Ходченко, Т. І. Цвєлих, П. Р. Чамата, М. Є. Шевченко.

Журнал «Дошкольное воспитание»
(на українском языке)

Техредактор О. О. Чала.

Коректор А. Л. Рожавіна

Адреса редакції: Київ, 53, Ю. Коцюбинського, 5. Тел. 5-21-29, дод. 3-12.

БФ 34069. Замовлення К-62. Тираж 28600. Друк. арк. 3, умовн. арк. 4,1, обл.-видавн. арк. 5. Формат паперу 70 × 108¹/₁₆. Підписано до друку 27/V 1964 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

НА ДОПОМОГУ КОЛГОСПНИМ ДОШКІЛЬНИМ ЗАКЛАДАМ

Про організацію життя і виховання дітей в дошкільному закладі колгоспу

Н. МАХОВА,

старший методист Республіканського науково-методичного кабінету дошкільного виховання

Дошкільні заклади у колгоспах потрібні не лише для того, щоб створити жінкам сприятливі умови для роботи в громадському господарстві, а й для того — і це головне — щоб допомогти батькам уже з раннього віку правильно виховувати дітей, прищепити їм необхідні моральні якості, навички та уміння.

Для всебічного розвитку дітей, для виховання у них спокійної і організованої поведінки величезне значення має чітко налагоджене життя дошкільного закладу, суворе додержання режиму. В режимі передбачається чергування ігор і занять, праці і відпочинку, сну і неспання, визначається час на приймання їжі, перебування на повітрі.

Колгоспні дошкільні заклади — це об'єднані ясла-садки, в яких перебувають діти віком від 2-х місяців до 7-ми років. Кожна вікова група вимагає особливої уваги, певного режиму, відповідних методів і прийомів виховної роботи. У всій своїй роботі ці заклади керуються проектом програми виховання в дитячому садку.

Практика показує, що на селі більшість дошкільних закладів залишається малокомплектними, в кожній групі виховуються діти двох-трьох і навіть чотирьох вікових категорій. Зупинимось на деяких питаннях організації життя і

виховання дітей саме в таких дошкільних закладах.

Правильна побудова педагогічного процесу в групі з дітьми різного віку потребує ретельного добору обстановки та особливої організації життя вихованців. Дуже важливе значення для створення у дітей хорошого самопочуття, для їх правильного розвитку має обладнання. Треба щоб вся обстановка дошкільного закладу відповідала педагогічним та гігієнічним вимогам і була доцільною. Групову кімнату не слід захаращувати зайвими речами. В ній може бути тільки найнеобхідніше: столи, стільці, шафи або полицки для посібників, іграшок та будівельного матеріалу, буфет, столик для куточка природи, стіл для роздачі страв, іграшки і посібники для роботи з дітьми різного віку.

Стіл і стільці треба добирати особливо уважно: вони мають бути трьох розмірів відповідно до зросту дітей. Так, для дітей 75—84 см на зріст висота кришки стола над підлогою повинна дорівнювати 37 см, висота сидіння над підлогою — 19 см. Дітям вище одного метра (100—109 см) добирають меблі таких розмірів: висота кришки стола над підлогою — 47 см, висота сидіння стільця — 27 см. Для старших дітей (5—7 років), які мають зріст 110—120 см, беруть стіл

заввишки 52—55 см, висота сидіння стільця над підлогою — 31 см.

Однак ще не досить мати в дошкільному закладі меблі трьох розмірів; треба постаратися підібрати для кожної дитини стілець і місце за столом відповідно до її зросту, закріпити за нею це місце умовною позначкою. Щоб діти швидко навчилися знаходити свій стілець, слід взяти для позначок яскраві і зрозумілі картинки, розглянути з дітьми кожну, поговорити про неї.

Не можна забувати, що невідповідні зростові дитини стіл і стілець, повсякденне неправильне користування ними можуть негативно вплинути на органи зору, травлення, кровообіг — на дитячий організм в цілому.

Столи треба розставляти ближче до вікон, щоб вони добре освітлювалися. Садити дітей спиною до джерела світла неприпустимо. Порядок розміщення столів для кожної вікової підгрупи як для занять, так і для їди повинен бути незмінним, щоб діти запам'ятали свої місця. Меблі необхідно добирати відповідно до віку і зросту дітей кожної підгрупи.

Умивальники прикріплюють на різній висоті з розрахунку на дві вікові підгрупи, щоб кожна дитина могла самостійно умитися. Розміри вішалок можуть бути однакові для всіх вихованців, але для молодших гачки для пальт та полички для головних уборів роблять на такій висоті, щоб діти могли легко дістати до них.

Стільці, столи, умивальники можна розмістити також під навісами на ділянці, оскільки в хорошу погоду все життя дітей має бути перенесене на свіже повітря. Але й тут меблі та обладнання повинні відповідати зросту дітей.

Правильна побудова педагогічного процесу у змішаній за віком дітей групі потребує особливо ретельного добору іграшок, посібників та продуманого їх розміщення.

Іграшки для молодших слід розмістити на відкритих поличках там, де дітям найзручніше гратися, подалі від місця, де проводять заняття з старшими. Іграшками для ма-

лят можуть користуватися й старші. Іграшки, призначені для старших, необхідно тримати на верхніх поличках або в закритих шафах, щоб діти вільно брали їх в міру потреби.

У групі бажано мати для занять *мольберт* — дошку, яка повертається на осі, щоб в разі потреби можна було заздалегідь підготувати матеріал на одній стороні дошки для молодшої підгрупи, а на другій — для старшої.

Важливо правильно організувати побутову діяльність дітей: приймання їжі, умивання, одягання, роздягання, миття ніг тощо.

Практика роботи колгоспних дошкільних закладів показує, що в організації життя дітей допускається багато недоліків. Як правило, режим дня складається без врахування віку дітей. Їх годують та укладають спати в один і той самий час. У ряді місць вдень сплять тільки малята, а старші в цей час займаються, хто чим хоче.

Порушення режиму неодмінно негативно позначаються на дітях.

Нижче подаємо режим дня на літній період для дітей п'ятого року життя. Його може використати вихователь різновікової групи для складання режиму, врахувавши вік дітей кожної підгрупи, а також місцеві умови (початок і закінчення роботи батьків).

РЕЖИМ ДНЯ

Прихід дітей	7.00— 7.30
Ігри, спостереження, трудові доручення, ранкова гімнастика	7.30— 8.00
Миття рук, сніданок	8.00— 8.30
Ігри, прибирання після сніданку, підготовка до заняття	8.30— 9.15
Заняття	9.15— 9.35
Ігри на ділянці, прогулянки, сонячні, повітряні ванни, обливання, спокійні ігри в за-тінку	9.35—12.00
Миття рук, обід	12.00—12.30
Підготовка до сну, сон, одягання	12.30—15.00
Ігри	15.00—15.30
Миття рук, полуденок	15.30—15.45
Ігри, розваги на ділянці, прогулянки за межі ділянки, догляд за городом і квітником	15.45—18.45
Миття рук, вечеря	18.45—19.30
Відхід дітей денної групи до-дому	19.30—20.00

Молодші діти в силу своїх вікових особливостей потребують більше часу для приймання їжі, умивання, одягання та роздягання. Тому рекомендується починати режимні процеси насамперед з молодших дітей, а потім проводити їх з старшими. Це дозволить уникнути чекання, поспішності і водночас приділити більше уваги кожній дитині.

Старші діти (5—7 років) вже приучені до певної міри діяти самостійно, тому для них час на режимні процеси скорочується.

Ранкову гімнастику рекомендується проводити на свіжому повітрі. Гімнастичні вправи для дітей різного віку в групі регулюються кількістю повторень того чи іншого руху. Одні роблять, наприклад, тричотири присідання, інші — п'ятьшість. Для вправ у стрибках в довжину з місця вихователь влаштовує «струмочок»: для молодших завширшки 15—20 см, для старших — 25—30 см. Подібно до цього проводяться й інші вправи.

Після ранкової гімнастики чергові по їдальні та молодші діти йдуть мити руки. Чергові готують столи до сніданку спочатку для молодших дітей, подають їм страви — і ті починають їсти, не чекаючи на інших. Потім поступово сідають за столи й старші діти.

Поснідавши, діти граються. Чергові в цей час допомагають вихователю підготувати матеріали і посібники для заняття.

Заняття проводиться одночасно з дітьми усіх вікових підгруп за програмою, відповідно до віку. Добираються об'єкти для спостережень, зміст бесід, дидактичні ігри, художня література, картини та інші посібники для занять з малятами і старшими.

Діти молодшого віку закінчують заняття через 10—15 хвилин. Вихователь пропонує їм спокійно, щоб не заважати старшим, погратися іграшками. Якщо є можливість, молодших дітей після заняття виряджають на прогулянку або ж вони граються на ділянці під наглядом завідувачої. Після заняття до них приєднуються старші діти з вихо-

вователькою. Залежно від погоди на ділянку виносяться іграшки, матеріали для виготовлення іграшок-саморобок, інструменти для роботи.

Вихователі щодня проводять рухливі ігри, спільні для всіх дітей або по підгрупах, активно керують творчими іграми, організують трудову діяльність дітей та спостереження природи і явищ суспільного життя.

Значна частина життя дітей у дошкільному закладі проходить на відкритому повітрі. Тому необхідно, щоб ділянка була обгороджена, озеленена і пристосована для ігор та занять з дітьми. На майданчику для ігор повинно бути досить простору, щоб ніщо не заважало рухам дітей. Тому приладдя для лазіння, рівноваги, метання найкраще розмістити понад його краями. Поверхню майданчика необхідно розрівняти, щоб не було ямок і бугорків. Добре, якщо він вкритий травою.

На ділянці слід розбити квітник, дитячий город, поставити достатню кількість лав, щоб діти могли при потребі посидіти, відпочити.

До того як діти повернуться з прогулянки, няня повинна підготувати все необхідне для обіду, подивитися, чи є вода в умивальнику, налити води в склянки для полоскання рота, поставити на роздаточний стіл посуд, принести хліб. Зробивши це, вона готує дітям постелі.

Першими умиваються і сідають за накритий стіл молодші діти. Їх поступово привчають самостійно мити руки з милом, умиватися, насухо витиратися. Допомагаючи дітям, вихователька або няня засцукують їм рукави, заохочують акуратність і діловитість. Хоч діти умиваються невеликими групами, їх все ж треба привчати терпляче чекати, поки уміються ті, хто прийшов раніше, не відштовхувати інших. Старші, поки умиваються малята, приводять в порядок костюм, зачіску, потім і самі умиваються, сідають за стіл.

Необхідно привчати дітей, щоб, закінчивши їсти, вони спокійно відводилися з-за столу, дякували і засовували свій стілець. Вони не по-

винні сидіти за столом, чекаючи, поки всі закінчать їсти. Пообідавши, діти полощуть рот, роздягаються і лягають у приготовлені для них постелі.

Укладання спати також проводиться поступово. Тих, хто потребує більш тривалого сну, рекомендується укладати раніше і підняти пізніше.

У дошкільних закладах колгоспів трапляються випадки, коли дітей укладають спати у верхньому одязі. Це неприпустимо.

Оскільки сон на відкритому повітрі є важливим засобом загартовування дітей, треба прагнути до того, щоб кожний дитячий садок мав веранду для сну дітей на повітрі.

Дітей необхідно привчати самостійно роздягатися та акуратно складати свій одяг. Коли вони сплять, біля них повинна весь час бути вихователька.

Просинаються діти поступово. Підняти їх слід також поступово. Той, хто одягнувся раніше, іде гратися.

Друга половина дня повністю відводиться для дитячих ігор, праці на городі, квітнику, прогулянок за межі майданчика.

На практиці нерідко буває так, що режим дня нечітко виконується через неуміння дорослих раціонально організувати проведення процесів: вихователь збирає разом всіх дітей мити руки, і вони стоять у

довгій черзі, діти довго чекають, коли подадуть обід. Це стомлює і надмірно збуджує їх.

Під час проведення режимних процесів важливо підтримувати тісний контакт виховательки з нянею. Няню треба ознайомити з тим, які навички необхідно виховувати у молодших і старших дітей, розповісти, яку саме допомогу слід подавати дітям. Це вкрай необхідно, бо іноді няня починає сама умивати, одягати дітей, що, звичайно, не сприяє вихованню у них самостійності.

Робота в змішаній за віком дітей групі вимагає від вихователя знання програми і методичних вказівок для всіх вікових груп, уваги до дітей кожного віку, врахування їх сил і можливостей. Проте, незважаючи на труднощі, з якими зустрічається він в роботі у змішаній групі, об'єднання дітей різного віку має позитивне виховне значення.

Перебуваючи в цих групах, діти молодшого і середнього віку швидше оволодівають культурно-гігієнічними навичками, правилами поведінки в колективі, набувають самостійності. Пояснюється це тим позитивним впливом, що його справляють на маленьких дітей приклад і допомога їх старших товаришів. І вихователі повинні якнайширше використовувати цю особливість для виховання позитивних якостей у всіх дітей, незалежно від їх віку.

Рухливі ігри

Рухливі ігри займають чимале місце в житті дітей. Вони не лише радують малят, але й сприяють їх фізичному розвитку, зміцненню здоров'я. З допомогою ігор вихователь розвиває і закріплює у дітей потрібні навички, уміння і певні моральні якості.

При доборі ігор необхідно враховувати всі обставини: місце і час гри, вікові особливості розвитку дітей, їх інтереси, підготовленість тощо. Треба активніше вводити рухливі ігри в побут дітей, навчити дошкільників гратися в них.

Нижче подаємо кілька рухливих ігор. Вихователі колгоспних дошкільних закладів зможуть використати їх у своїй роботі з дітьми.

Дощик

Діти сидять на стільчиках, на лаві або в певному місці галявинки. Це їх дім. Вихователь пропонує дітям піти погуляти, назбирати квіточок. Діти вільно розходяться по майданчику, гуляють. На слова вихователя: «Дощ іде, біжіть мерщій додому!» всі біжать додому. З тим, хто прибіг останнім, вихователь жартує, говорить, що він промок під дощем тощо. Гра повторюється 4—5 разів.

Курчата і яструб

На протилежних кінцях майданчика визначаються дві межі. За однією сидять

курчата з квочкою, за другою — яструб. Вихователь говорить: «Вивела квочка курчат попасти!».

Діти розбігаються по майданчику. «Яструб летить!» — говорить вихователь. Діти тікають за свою межу.

Біжить до прапорця

Діти діляться на дві колонки. Перша — одержує червоні прапорці, друга — сині. У вихователя в одній руці червоний прапорець, у другій — синій. Діти з прапорцями синього кольору вільно групуються біля вихователя з боку синього прапорця, діти з червоними прапорцями — з боку червоного прапорця.

Вихователь пропонує всім дітям погуляти по майданчику, а сам в цей час переходить в інше місце і простягає в різні боки руки з прапорцями. На слова вихователя: «Раз, два, три — мерщій сюди біжи!» діти біжать до нього і збираються біля прапорця відповідного кольору. Коли всі діти зберуться, вихователь пропонує помахати прапорцями, потанцювати.

Примітка. Вихователь може міняти прапорці, перекладаючи їх з однієї руки в другу, щоб діти збирались то справа, то зліва від нього.

Вихователь може включити в гру сигнал «Стій!», за яким усі гравці зупиняються і заплющують очі, а вихователь тим часом переходить на інший бік майданчика і говорить: «Раз, два, три — мерщій сюди біжи!».

Замість прапорців можна пов'язати дітям на руку стрічку відповідного кольору або дати хустинки того ж кольору.

Угадай, хто як кричить

Діти сидять на стільчиках, на килимі чи на траві. Перед ними на віддалі кількох кроків ставлять ширму або на натягнуту мотузку накидають занавіску. Вихователь називає когось з дітей на ім'я, і той йде за ширму. Вихователь домовляється з дитиною, голос якої тварини вона буде імітувати. За ширмою лунає мукання корови, спів півня тощо. Вихователь пропонує комусь з дітей відгадати, голос якої тварини чи птаха було чути із-за ширми. Гра повторюється 3—4 рази.

Знайди прапорець

Діти сидять на галявинці. За командою вихователя вони заплющують очі, а він в цей час за їх спиною ховає прапорці в траві за куцями (прапорців повинно бути стільки, скільки дітей).

«Пора», — говорить вихователь. Діти йдуть шукати прапорці. Той, хто знайшов прапорець, повертається з ним на своє місце. Коли всі діти знайшли прапорці, вони марширують з ними. Попереду йде той, хто першим знайшов прапорець.

По гриби

На майданчику протягнуто мотузку на висоті 50—40 см. За мотузкою починається ліс, де ростуть гриби. Хто зуміє пройти у ліс так, щоб не зачепити мотузку, той назбирає багато грибів.

Коли діти пройшли в ліс і почали збирати гриби, несподівано гуркоче грім.

Вихователька. Діти, мерщій біжіть додому!

Повертаючись додому, діти також повинні підлізати під мотузку, не зачепити її. Гру можна повторити 4—5 разів.

Де подзвонили?

Діти сидять або стоять колом. Одна дитина по вибору вихователя стає в його центрі. За сигналом вихователя вона заплющує очі. Вихователь дає комусь з дітей у колі дзвіночок або брязкальце і пропонує подзвонити. Дитина, що знаходиться в середині кола, не відкриваючи очей, повинна вказати рукою напрям, звідки лунає звук. Якщо напрям вказано правильно, вихователь говорить: «Пора» — дитина розплющує очі. Той, у кого був дзвіночок, йде в коло. Гра повторюється.

Хитра лисиця

За колом позначками показано лисичину нору. Діти стоять колом на крок одне від одного. Вихователь пропонує дітям заплющити очі, а сам за їх спинами обходить коло, доторкується до однієї дитини — і та стає «хитрою лисицею». Вихователь пропонує дітям розплющити очі і пильно подивитися, хто з них хитра лисиця: чи не видасть вона себе чимось?

Гравці хором, дружно запитують: «Хитра лисиця, де ти?» і пильно стежать за кожним: чи не видасть себе хитра лисиця. Коли всі діти, в тому числі й хитра лисиця, запитали так втретє, «хитра лисиця» швидко виходить на середину кола, підносить руку вгору і говорить: «Я тут». Це сигнал до того, щоб діти розбіглися по майданчику. Лисиця їх ловить. Того, кого торкнулась рукою, лисиця відводить в нору. Коли лисиця впіймає 2—3 дітей, вихователь говорить: «В коло». Гра повторюється.

Кільця

Кільця можна вирізати з фанери діаметром 18—20 см (ширина кільця 2 см). Кількість їх може бути від 2 до 10 штук. Два дерев'яні кілочки заввишки 30 см закріплюються на підставці. Гравці домовляються про кількість кілець, яку кожен повинен накинути на кілочок, стають в колонку і по черзі кидають належну кількість кілець. Спочатку кільця кидають на віддалі 1 м; поступово віддаль збільшується до 3 м.

Виграє той, хто кине на кілочок більше кілець, хто кидає без промаху.

Ігри взято із збірок «Подвижные игры в детском саду», «Спортивные развлечения и игры», Учпедгиз, 1957, і подано в скороченому вигляді.